

Årsredovisning 2019

Sociala omsorgsnämnden

1 Inledning

Sociala omsorgsnämnden har ansvar för kommunens funktionshinderverksamhet som arbetar med stöd och insatser till enskilda personer som ges enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller Socialtjänstlagen (SoL). Nämnden ansvarar även för kommunens socialpsykiatri som bedriver verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning i bostäder med särskild service, korttidsenhet och boendestöd för personer i ordinärt boende. Nämnden har även ansvar för hälso- och sjukvård för de berörda målgrupperna.

Från 2017 har nämnden ett särskilt samarbetsuppdrag kring tillgänglighet. Nämnden har mött brukarorganisationer, presidier och bolagsstyrelser för att sprida kunskap och föra dialog kring stadens program för ett Tillgängligt samhälle utifrån kommuninvånarens behov av fysisk och kognitiv tillgänglighet.

2 Viktiga händelser under året

Förvaltningen fick i augusti en ny förvaltningschef. Höstens arbete har upptagits av att kartlägga strukturer och den ekonomiska situationen. Det har gjorts ett omtag och en nystart gällande optimerad bemanning och samplanering. En kartläggning av respektive enhet, dag för dag, timme för timme påbörjades under hösten och kommer att slutföras under januari månad 2020. Detta för att skapa en plattform och en förståelse för det vidare arbetet med optimerad bemanning och samplanering.

I nämndarbetet har informationen förtydligats bland annat genom att enhetschefer inbjudits till varje nämnd under hösten för att beskriva sina verksamheter och utmaningar kopplat till respektive enhet. Nämndens politiker är numera kontaktpolitiker för olika ansvarsområden inom nämndens ansvar med uppgift att bevaka och rapportera till nämnden.

Inom ramen för tillgänglighet har förvaltningen anordnat workshops samt utbildningsinsatser bland annat inom lättläst.

Med stöd av nationella medel "stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa" (PRIO) har nämnden arbetat för att lyfta brukarmedverkan, boendestöd och sysselsättning för aktuella grupper.

Förvaltningen har ett fortsatt starkt fokus på att utveckla kvalitetsledningssystemet på förvaltning och viktiga steg har under året tagits framåt i denna fråga.

Under året har förvaltningen påbörjat dialog kring tillitsbaserad ledning och styrning av verksamheten. Forskning visar att offentlig verksamhet präglas av new public management vilket kort sagt har skapat mer central administration, detaljstyrning och centralisering av stödfunktioner och minskat handlingsutrymme för medarbetarna närmast kärnverksamheten. Med den bakgrunden tillsatte regeringen Tillitsdelegationen för att forska på området och hitta nya sätt att leda och styra offentlig förvaltning. Sociala omsorgsförvaltningen har identifierat utvecklingsområden vad gäller detta. För att hitta nya innovativa lösningar har en innovationsgrupp tillsatts på Sociala omsorgsförvaltningen, "pilotgruppen", och två temadagar har hållits på området.

3 Strategiska målområden - indikatorer och uppdrag

3.1 Människor möts i Borås

3.1.1 Kommunfullmäktige

Uppdrag	Status År 2019	Kommentar
Det är viktigt att skapa en meningsfull och aktiv fritid när personer inte är på sin dagliga verksamhet eller har slutat på denna. Nämnden får i uppdrag att utreda hur detta ska utformas för att motverka isolering och stillasittande.		Uppdraget är genomfört. Utredning har genomförts och Sociala omsorgsnämnden har fattat beslut om. Under 2020 kommer två medarbetare anställas med särskild kompetens kring psykisk ohälsa. Deras uppdrag är att skapa innehåll och aktiviteter för personer med psykisk funktionsnedsättning för att bryta isoleringen för målgruppen. Idag finns det mötesplatser som drivs av föreningar samt en mötesplats som drivs av Sociala omsorgsförvaltningen. Målgruppen har behov av stödjande nätverk som tror på deras förmåga samt aktiviteter som det finns evidens för och som leder till ökad delaktighet i samhället och på arbetsmarknaden. Utredningen som genomfördes under 2018 påvisade att det inte finns behov av fler mötesplatser däremot ett behov av aktivitetshus för målgruppen. Lokalresursbehovet utreds idag av Lokalförvaltningsförvaltningen, däremot krävs inte initialt egna lokaler utan medarbetarna kommer kunna använda de lokaler som kommunen redan nyttjar idag. Arbetet kommer ske i nära samarbete med Fritids- och folkhälsoförvaltningen samt Arbetslivsförvaltningen.

3.1.2 Nämnd

Uppdrag	Status År 2019	Kommentar
Medborgardialog	 Genomfört	Nämnden har genomfört en medborgardialog kring framtidens boende. 13 personer deltog på mötet.
Jämställdhetsperspektivet	 Delvis genomfört	Genomförandepansutbildning har återupptagits under hösten 2019 och pågår på samtliga områden i nämndens verksamhet.

3.2 Vi tar gemensamt ansvar för barn och unga

3.2.1 Nämnd

Uppdrag	Status År 2019	Kommentar
LUPP – Lokal uppföljning av ungdomspolitiken	 Genomfört	De verksamheter som har barn och ungdomar har startat upp arbetet med Schysst kompis. Utbildning i våldspreventivt ledarskap är genomfört under våren med de medarbetare som arbetar inom lägerverksamhet.

3.3 Ekonomi och egen organisation

Kommunfullmäktiges indikatorer	Utfall 2017	Utfall 2018	Målvärde 2019	Utfall År 2019
 Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid, %.	8,2	8,9	8	8,4
 Arbetad tid för timavlönade omräknat till årsarbeten.	33,5	42,9	27	51,6
 Andel anställda som nyttjar Borås Stads friskvårdsbidrag, %		32	40	42

Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid, %.

Sjukfrånvaro är fortsatt hög inom förvaltningen, ligger på 8,5%, en minskning med 0,4% jämfört 2018 då det låg på 8,9%. Målvärde ligger på 8%. Förklaringarna är många. Det handlar om faktorer som förändrade attityder i samhället, förändrade sjukskrivningsrutiner samt konjunkturläget. Starkast förklaringsfaktor har dock troligen förändringar av både reglerna och tillämpningen av sjukförsäkringen över tid. Förvaltningens insatser mot höga sjuktal har fokus på friskfaktorer för en hälsosam organisation t.ex närvarande ledarskap, delaktighet och påverkansmöjligheter, systematiskt arbetsmiljöarbete, rehabilitering, kompetensutvecklingsarbete samt transparent beslutsprocess. Arbetet med sjukfrånvaro och rehabilitering på individnivå sker utefter Borås Stads rutin för rehabilitering. På enhetsnivå arbetas mer med ett preventivt och promotivt perspektiv genom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dels förebygger man med ett preventivt perspektiv genom att arbeta systematiskt med tillbud och arbetsskador.

Arbetad tid för timavlönade omräknat till årsarbeten.

Arbetet med att minska andelen timavlönad personal fortsätter. Nämndens målvärde för 2019 är 27 årsarbetare, utfallet 2019 är 48,1 årsarbetare. Hög personalomsättning och sjukfrånvaron kan vara en anledning till ökningen då ordinarie personal ersatts med timavlönad personal vid frånvaron. Rekrytering av timavlönad personal till förvaltningen decentraliserades from 1 januari 2019. Vidareutveckling av verksamheten vid bemanningsenheten pågår med målet att förutom att bemanna vid akut frånvaro också vara behjälplig vid bemanningsplanering. Arbetet med optimerad bemanning är ett annat utvecklingsområde som på sikt kommer att bidra till att minska andelen timavlönad personal på förvaltningen.

Andel anställda som nyttjar Borås Stads friskvårdsbidrag, %

Friskvårdsbidrag är en av de förmåner Borås Stad som arbetsgivare erbjuder våra medarbetare. Att

erbjuda friskvårdsbidrag ger en tydlig signal att vi vill underlätta för medarbetarna att utöva hälsofrämjande aktiviteter. Friskvårdsbidraget kan, beroende på vilken aktivitet medarbetaren utövar, förebygga arbetsrelaterade belastningsskador och öka den psykiska hälsan - effekter som är bra både för enskilda medarbetare och Borås Stad som arbetsgivare. 2019 utnyttjade 42% (2% över målvärdet) av Sociala omsorgsförvaltningens medarbetare friskvårdsbidraget. Information om att man som medarbetare i förvaltningen kan ta del av friskvårdsbidrag samt gällande regler har diskuterats på APT och finns på intranätet.

Verksamhetens indikatorer	Utfall 2017	Utfall 2018	Målvärde 2019	Utfall År 2019
— Öka andelen medarbetare som anser att Sociala omsorgsförvaltningen är en attraktiv arbetsgivare	52%	52%	80%	80,6%

3.3.1 Nämnd

Uppdrag	Status År 2019	Kommentar
Handlingsplan IKT/Välfärdsteknik	● Genomfört	Handlingsplan för arbete med IKT och digitalisering på Sociala omsorgsförvaltningen är framtagen.
Kvalitetsdokument	● Genomfört	Kvalitetsdokument som beskriver de lagkrav som gäller är framtagna för verkställighetens samtliga områden.
Utveckla boende för äldre	◆ Delvis genomfört	Ett boende för demens är planerat och byggstart räknas enligt LFF under 2021 och beräknad öppnande december 2021.
Provanställning	● Genomfört	Sociala omsorgsförvaltningen har ett stort behov av att anställa personal med adekvat utbildning. Alla med adekvat utbildning som söker arbete på SOF får en anställning. Provanställning förekommer i undantagsfall.
Kärrgården	● Genomfört	Kärrgården var öppen i fyra veckor under sommaren 2019.
Avtalsuppföljning kring entreprenadboenden	● Genomfört	Arbetet med uppföljning av verksamheten pågår enligt plan och rapporteras kontinuerligt till Sociala omsorgsnämnden.

4 Nämndens verksamhet 1

4.1 Resultat

Ekonomiskt sammandrag

Tkr	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse
Statsbidrag	7 547	6 545	4 221	7 807	3 586
Avgifter och övriga intäkter	109 566	101 845	101 005	97 608	-3 397

Tkr	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse
Summa intäkter	117 113	108 390	105 226	105 415	189
Personal	-437 281	-443 076	-444 535	-462 113	-17 578
Lokaler	-19 867	-19 393	-19 392	-19 624	-232
Material och tjänster	-312 376	-288 373	-290 703	-301 019	-10 316
Kapitalkostnader	-1 232	-1 169	-1 298	-1 061	237
Summa kostnader	-770 756	-752 011	-755 928	-783 817	-27 889
Buffert (endast i budget)	0	0	-6 573	0	6 573
Nettokostnad	-653 643	-643 621	-657 275	-678 402	-21 127
Kommunbidrag	642 600	626 700	657 275	657 275	0
Resultat efter kommunbidrag	-11 043	-16 921	0	-21 127	-21 127
Godkänt ianspråktaget ackumulerat resultat	5 000	0	0	0	0
Godkända "öronmärkta" projekt	0	0	0	0	0
Resultat jfr med tillgängliga medel	-6 043	-16 921	0	-21 127	-21 127
Ackumulerat resultat	2 462	-5 415	-5 415	-5 415	0

Resultatanalys

Sociala omsorgsnämnden redovisar en budgetavvikelse för verksamhetsåret 2019 på -21 127 tkr vilket motsvarar -3,2%.

Av den kostnadsövervärling som har gjorts från Försäkringskassan kvarstår 8 650 tkr från år 2018. Till detta tillkommer årets övervärlingskostnader på 2 300 tkr. Den totala summan för Försäkringskassans kostnadsövervärling som nämnden begär kompensation för i årets bokslut uppgår till 10 950 tkr. Det finns ett beslut i Kommunfullmäktige att sommarkolonin på Kärragården ska finnas kvar 2019. Nämnden begär kompensation för 2019 års kostnader med 650 tkr. Personer med LSS insatser med behov av kompletterande insatser enligt SoL har ökat som ett resultat att 65-års gränsen mellan Sociala omsorgsnämnden/SON och Vård- och äldreomsorgen/VÄN togs bort 2019. SON fick inför året ingen budget för de överflyttade brukarna vilket har ökat kostnaderna för nämnden. Nämnden begär kompensation för 2019 års kostnader med 3 800 tkr. Totalt kommer nämnden att begära kompensation från Kommunstyrelsen med 15 400 tkr.

De största negativa budgetavvikelserna har personalkostnaderna med -17,6 mkr samt kostnader för externa placeringar med -13,9 mkr. Kostnader för de tjugo första timmarna i assistansärenden enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) till Försäkringskassan har en positiv budgetavvikelse på 4,6 mkr.

Det ökade vård- och omsorgsbehovet som kopplas till fler äldre i boenden och mer komplexa diagnoser hos nämndens målgrupper ställer krav på ökad bemanning samt ökade hälso- och sjukvårdsinsatser i aktuella situationer. Ohälsotal är den andra stora faktorn som leder till höga personalkostnader och en negativ budgetavvikelse. Utöver detta är gällande kollektivavtal med fokus på heltid, korta och långa arbetspass och inga delade turer kostnadsdrivande.

Inom verksamheten personlig assistans är kommunen ansvarig för hela kostnaden när de grundläggande behoven understiger 20 timmar per vecka. Det blev en ny rättspraxis under 2016 eftersom Försäkringskassan ändrade bedömningen av de grundläggande behoven efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen. Den nya tolkningen innebar att en större del av ärendena gällande

personlig assistans via Försäkringskassan fördes över till kommunen. För Sociala omsorgsnämndens del innebar det att antalet timmar med personlig assistans enligt LSS ökade från ca 8 000 timmar i månaden i början på 2017 till ca 14 400 timmar 2019.

Kostnaderna för externa placeringar när behovet inte kan verkställas i egen regi är höga. Nämnden har stora budgetavvikelser på externa placeringar av särskilt boende för psykiskt funktionshindrade.

4.1.1 Kostnader för "öronmärkta" projekt beslutade av Kommunfullmäktige

Projekt	Totalt godkänt belopp	Utfall tom 2018-12-31	Utfall 2019-12-31	Återstår
Summa				

4.2 Budgetavvikelse

Verksamheternas nettokostnader

Tkr	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse
Central administration					
Intäkter	26	585	0	91	91
Kostnader	-28 276	-27 865	-33 591	-32 677	914
Resultat	-28 250	-27 280	-33 591	-32 586	1 005
Politisk verksamhet					
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	-1 114	-1 455	-1 625	-1 512	113
Resultat	-1 114	-1 455	-1 625	-1 512	113
Vård och omsorg i ordinärt boende					
Intäkter	4 347	3 262	1 969	2 257	288
Kostnader	-65 996	-38 058	-41 323	-47 303	-5 980
Resultat	-61 649	-34 796	-39 354	-45 046	-5 692
Vård och omsorg i särskilt boende					
Intäkter	6 084	5 657	3 350	5 721	2 371
Kostnader	-93 645	-81 261	-71 571	-83 947	-12 376
Resultat	-87 561	-75 604	-68 221	-78 226	-10 005
Insatser enl LSS och SFB					
Intäkter	106 435	98 117	98 068	98 038	-30
Kostnader	-574 901	-597 090	-600 559	-613 910	-13 351
Resultat	-468 466	-498 973	-502 491	-515 872	-13 381

Tkr	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse
Övrig vård o omsorg för äldre o funktionshindrade					
Intäkter	1 359	2 068	2 098	2 035	-63
Kostnader	-7 961	-7 581	-7 518	-7 182	336
Resultat	-6 602	-5 513	-5 420	-5 147	273
Buffert					
Intäkter	0	0	0	0	0
Kostnader	0	0	-6 573	0	6 573
Resultat	0	0	-6 573	0	6 573
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Intäkter					
Kostnader					
Resultat					
<hr/>					
Totalt					
Intäkter	118 251	109 689	105 485	108 142	2 657

Tkr	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2019	Bokslut 2019	Avvikelse
Kostnader	-771 893	-753 310	-762 760	-786 531	-23 771
Resultat	-653 642	-643 621	-657 275	-678 389	-21 114

4.3 Verksamhetsanalys

4.3.1 Central administration

Budgetavvikelse

Central administration har en budgetavvikelse för året på 1 005 tkr. Avvikelsen avser till största delen personalkostnader och beror på vakanta tjänster under året.

Analys av verksamheten

Central administration består av centrala stödfunktioner som stödjer nämnden och dess verksamheter att fullfölja sina uppdrag.

Kvalitets och utvecklingsenheten har under året gett verksamheten stöd i att realisera de kvalitetskrav som finns på verksamheten. Under året har så kallade kvalitetsdokument tagits fram för verkställighetens alla områden. Effekten av dessa förväntas förtydliga de kvalitetskrav som finns på verksamheten samt ge underlag för de egenkontroller som lagstiftningen ställer krav på verksamheten att genomföra. Vidare har implementeringen av det nya avvikelsesystemet påbörjats och förväntas vara i full drift under tertial ett 2020. Förväntad effekt av detta är att öka kunskapen om vad och när avvikelser skall skrivas samt hur de ska analyseras och ligga till grund för ständigt förbättringsarbete för att på sikt säkra och öka kvaliteten i verksamheten. Den grundläggande genomförandeplansutbildningen pågår och under 2020 förväntas samtliga medarbetare ha fått en tre dagars utbildning i genomförandeplansarbete.

HR-enheten har under året gett både operativt- och strategiskt stöd till förvaltningens chefer. Under året har fokus varit att hjälpa verksamheterna att tolka samt implementera lokalt kollektivavtal om bl.a. individuellt verksamhetsanpassad schema samt måltidsuppehåll. Vidare har HR-enheten deltagit aktivt i det pågående arbetet med optimerad bemanning och samplanering. Revidering av handlingsplan för god arbetsmiljö och kompetensförsörjning har också kommit igång. Förväntade effekter av alla dessa aktiviteter på sikt är effektivare verksamhet/organisation och nöjda medarbetare och i förlängningen våra kunder.

4.3.2 Politisk verksamhet

Budgetavvikelse

Politisk verksamhet har en budgetavvikelse för året på 113 tkr.

Analys av verksamheten

Nämnden har under året haft 13 st sammanträden och genomfört en medborgardialog där temat var "Framtidens boende". Sociala omsorgsnämnden har ett uppdrag att ansvara för ett lokalt funktionshinderråd. Funktionshinderrådet har under året genomfört fyra stycken möten.

Nämnden har ett av de av Kommunfullmäktige fastställda samarbetsuppdragen. Uppdraget har inriktning på tillgänglighet.

4.3.3 Vård och omsorg i ordinärt boende

Sammanfattning

Vård och omsorg i ordinärt boende har en budgetavvikelse för året på -5 692 tkr.

4.3.3.1 Myndighetsutövning

Budgetavvikelse

I denna del av den samlade myndighetsutövningen enligt SoL i ordinärt boende beslutas om insatser i form av hemtjänst, daglig sysselsättning, korttidsboende, ledsagning, avlösning och boendestöd. Personer med LSS insatser över 65 år ökar successivt och vid utökat behov beviljas dessa personer insatser enligt SoL. Nämnden har haft väsentligt ökade kostnader för ett par individärenden p.g.a. omfattande behov av omvårdnad och tillsyn.

Åtgärder

Arbetet med att systematiskt följa upp insatser och verksamhetsmätt inom hela myndighetsutövningen har gett en bättre intern kontroll och underlag för kommande prognostiseringar. Åtgärdsplan för ekonomisk balans finns framtagen och myndighetsbeslut inom varje lagrum prövas mot aktuella domar och rättspraxis. Det pågår täta uppföljningar av beslut och rutiner som har upprättats. Dessa följs upp månadsvis av enhetschef vilket har resulterat i tydligare prövning av skälig levnadsnivå.

Analys av verksamheten

Brist på korttidsplatser inom socialpsykiatri kan, om det inte löses med hemmaplanslösningar innebära behov av köpta externa placeringar och medföra ökade kostnader. Nämnden arbetar aktivt med att tillgodose behoven inom den egna verksamheten för att individen ska ges möjlighet att vistas på hemmaplan.

Lagen om samverkan vid utskrivning från hälso- och sjukvård som gäller from 2018-01-01 ersatte den tidigare betalningsansvarslagen. En överenskommelse mellan Västra Götalands kommuner och Västra Götalandsregionen som reglerar kommunens betalningsansvar och in- och utskrivningsprocessen i Västra Götaland är beslutad av det politiska samrådsorganet SRO i VGR samt Västkom, innebär att antal dagar vid utskrivningsklara patienter inom psykiatri ska minska från 30 till 3 dagar. SRO har beslutat att under 2019 inträder en kommuns betalningsansvar för enskilda som vårdats inom slutna psykiatrisk vård och som omfattas av överenskommelsen, 15 kalenderdagar efter att slutenvården meddelat att den enskilde är utskrivningsklar. Från och med 2020-01-01 till 2020-03-31 inträder kommunens betalningsansvar efter 7 dagar. From 2020-04-01 regleras betalningsansvaret på samma sätt oavsett om den enskilde vårdats i psykiatrisk eller somatisk vård.

From 2017-01-01 beslutas om daglig sysselsättning enligt SoL. I december 2018 var det 79 personer som beviljats insatsen och i december 2019 var det 81 personer så antalet personer inom denna verksamhet ligger stabilt.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvård, habilitering och rehabilitering ska tillgodose nämndens målgruppers behov av hälso- och sjukvårdsinsatser utifrån det som regleras i hälso- och sjukvårdslag, överenskommelser kring hälso- och sjukvård mellan kommuner och Västra Götalandsregionen samt det som är angivet i nämndens reglemente. Nämnden har kostnadsansvar för alla personliga hjälpmedel inom LSS och socialpsykiatri i Borås Stad. Kostnaderna har under de senaste åren ökat till följd av fler antal personer är i behov av hjälpmedel. Ökningen kopplas till att aktuella målgrupper med funktionsnedsättning blir äldre och därmed får ett ökat behov av hälso- och sjukvård samt behov av hjälpmedel kopplat till ökad ålder.

Enheten för hälso- och sjukvård ser att behovet av handledning och stöd av legitimerad personal ökar i

verksamheterna pga ökad vårdtyngd till följd av ålder och ökat behov av somatisk vård. Det innebär att förstärkning kommer att behövas inom denna yrkesgrupp för att möta behovet av vård och omsorg för nämndens målgrupper.

Även inom enheten för hälso- och sjukvård finns brist på legitimerad personal som ger konsekvenser för brukare och personal. Det kan innebära svårigheter att följa upp fortsatta/förändrade behov för personer inskrivna i hemsjukvården där eventuell utskrivning skulle vara aktuell.

4.3.3.2 Boendestöd

Budgetavvikelse

Verksamheten redovisar fortsatt höga kostnader jämfört med budget och verksamhetsåret slutade med ett budgetunderskott på ca - 2 160 tkr. Jämfört med tidigare år så har utförd brukartid ökat samtidigt som de personalanpassningar som genomförts haft avsedd effekt. Det negativa resultatet för verkställigheten beror till stora delar på att verksamhetens kringtid inte kompenseras i tillräcklig omfattning i det interna timpriset. Åtgärdsplan för en ekonomi i balans har tagits fram och anpassningar i verksamheten har genomförts. Till det positiva hör att verksamheten under de senaste åren successivt redovisar ett förbättrat resultat. 2019 års resultat jämfört med 2018 har förbättrats med + 750 tkr.

Åtgärder

Under året har verksamheten arbetat med framtagna åtgärdsplan för en budget i balans. Anpassningar i verksamheten har genomförts samtidigt som fokus på ökad utförd brukartid haft avsedd effekt. Översyn av beställningar, utplanerade insatser samt tid har genomförts och möjliggjort ytterligare effektiviseringar.

Analys av verksamheten

Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats för personer med funktionsvariation som syftar till att stärka förmågan att klara vardagen i bostaden och ute i samhället. Insatsen är ett stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper, bland annat personer med neuropsykiatriska diagnoser och psykisk ohälsa.

Kontinuitet hos brukarna har blivit något försämrad under 2019 som en effekt av de personalanpassningar som genomförts. Utvecklingsområde under 2020 är ökad kontinuitet, effektiv och verksamhetsanpassad samplanering av resurser/optimerad bemanning samt utveckling av digitala lösningar.

Verksamhetens medarbetare har behov av fortsatt kompetensutveckling för att möta ett allt komplexare vård- och omsorgsbehov. En ökad samsjuklighet ställer krav på både verksamhet och medarbetare att anpassa och utveckla stödet till brukarna, vilket i sin tur kan innebära ett ökat behov av resurser.

Stödpedagoger på enheten har fått i särskilt uppdrag att under 2020 arbeta med och stödja medarbetare i upprättande av kvalitativa genomförandeplaner. Fokus vid upprättande av genomförandeplan är att insatser tillgodoser brukarens behov utifrån aktuella livsområden (IBIC), att brukaren är delaktig i sin egen plan samt att planen innehåller mätbara mål.

4.3.4 Vård och omsorg i särskilt boende

Sammanfattning

Vård och omsorg i särskilt boende har en budgetavvikelse för året på -10 005 tkr.

4.3.4.1 Myndighetsutövning

Budgetavvikelse

Det finns ett underskott gentemot budget vad gäller externa placeringar, institutionsvård och boende för psykiskt funktionshindrade. Underskottet kan kopplas till samsjuklighet men också för att vissa insatser inte kan tillgodoses på hemmaplan. Avvikelsen 2019 för externa placeringar inklusive tvång i öppenvård blev -13 900 tkr.

Beslut om bostad med särskild service enligt SoL verkställs inom nämndens gruppboendestäder samt genom externa placeringar när behovet inte kan verkställas i egen regi. Handläggare inom myndighetsutövningen eftersträvar i dialog med verkställigheten att andra insatser prövas först, som exempelvis boendestöd i ordinärt boende. 2019-12-31 var det 5 beslut om bostad med särskild service enligt SoL som inte var verkställda.

Nämnden har identifierat att det finns personer med beslut om bostad med särskild service inom socialpsykiatri som pga ålder fått utökade behov av insatser i form av omvårdnad och tillsyn. I dessa fall finns behov av rörlighet från boende inom socialpsykiatri till vård- och omsorgsboende inom Vård- och äldreförvaltningen.

Åtgärder

För att inte utöka nuvarande nivå på antalet platser inom särskilt boende och balansera kostnadsökningar inom hälso- och sjukvård och köpta tjänster fortsätter nämndens förebyggande arbete genom samverkan mellan myndighet/verkställighet samt HSV. Åtgärdsplan för ekonomisk balans finns framtagen och externa placeringar följs upp regelbundet. Hemmaplanslösningar i form av stöd till personer i ordinärt boende utvecklas tillsammans med boendestöd samt öppenvård där även bostadsfrågan är en central fråga för att insatserna på hemmaplan ska fungera. Arbetet med att externt placerade brukare ska vistas på hemmaplan och att behoven ska tillgodoses i hemkommunen fortsätter under 2020.

Analys av verksamheten

I lokalresursplanen beskriver nämnden behovet av fler boende inom socialpsykiatri i form av lägenheter med gemensamhetslokaler. Nämnden har 6-8 personer externt placerade inom socialpsykiatri vars behov skulle kunna verkställas på hemmaplan om det funnits bostäder att tillgå för denna målgrupp. På sikt behöver även andra boendeformer utvecklas på grund av förändrade behov hos målgruppen. Nämnden har identifierat att det finns personer med beslut om bostad med särskild service inom socialpsykiatri som pga ålder fått utökade behov av insatser i form av omvårdnad och tillsyn och vars behov då i större omfattning är ett särskilt boende utifrån vård och omsorg.

Nämndens ansvar vid myndighetsutövning och verkställighet då det gäller vård och omsorg i särskilt boende påverkas av ny lag om samverkan vid utskrivning från hälso- och sjukvård på samma sätt som lagen påverkar samverkan vid utskrivning från hälso- och sjukvård i ordinärt boende.

Hälso och sjukvård

Hälso- och sjukvård, habilitering och rehabilitering ska tillgodose nämndens målgrupps behov av hälso- och sjukvårdsinsatser utifrån det som regleras i hälso- och sjukvårdslag, överenskommelser kring hälso- och sjukvård mellan kommuner och Västra Götalandsregionen samt det som är angivet i nämndens reglemente. Nämnden har kostnadsansvar för alla personliga hjälpmedel inom LSS och socialpsykiatri i Borås Stad. Kostnaderna har under de senaste åren ökat till följd av fler antal personer är i behov av hjälpmedel. Ökningen kopplas till att aktuella målgrupper med funktionsnedsättning blir äldre och därmed får ett ökat behov av hälso- och sjukvård samt behov av hjälpmedel kopplat till ökad ålder.

Enheten för hälso- och sjukvård ser att behovet av handledning och stöd av legitimerad personal ökar i verksamheterna pga ökad vårdtyngd till följd av ålder och ökat behov av somatisk vård, även i takt med att det öppnas nya gruppboendestäder. Det innebär att förstärkning kommer att behövas inom denna

yrkesgrupp för att möta behovet av vård och omsorg för nämndens målgrupper.

4.3.4.2 Socialpsykiatri Gruppboendestäder

Budgetavvikelse

Socialpsykiatrins gruppboendestäder redovisar i förhållande till budget ett underskott på - 270 tkr för 2019. Jämfört med 2018 har resultatet förbättrats med + 1 130 tkr.

Åtgärder

Samtliga boenden inom område socialpsykiatri har tagit fram åtgärdsplaner för en budget i balans. Under både 2018 och 2019 har personalanpassningar genomförts på de enheter där det varit möjligt. Enhetscheferna arbetar fortsatt för en ökad samplanering av personella resurser för att minska kostnaderna för vikarier.

På sikt kan det nya arbetssättet skapa bättre möjligheter både ur ett brukar- och personalperspektiv. Målsättningen är att i högre grad bemanna efter verksamheten och brukarnas behov, öka möjligheten att kunna arbeta på andra enheter samt att påverka och vara delaktig i verksamhetens planering.

Analys av verksamheten

Viktiga områden som det arbetats med under året har varit att vidareutveckla brukarmedverkan och möjlighet till adekvat sysselsättning samt samordning av insatser. ESL (Ett Självständigt Liv) har implementerats fullt ut på enheterna och flera av brukarna har även deltagit i studiecirkel V.I.P (Viktig Intressant Persson). Pedagogernas funktioner har tydliggjorts och blivit ett stöd i verksamheternas implementering av bland annat social dokumentation och ESL. Samtliga medarbetare har genomgått utbildning i lågaffektivt bemötande för att vara rustade inför den ökning av hot- och våldssituationer som förekommer på enheterna.

Brukarnas behov har över tid förändrats från att ha varit mer eller mindre självständiga till att idag ha fler och mer omfattande behov av stöd. Denna förändring kräver ökade personalresurser och andra kompetenser hos personalen för att möta upp och tillgodose brukarnas behov. För medarbetarna innebär detta ett behov av förändrat arbetssätt vilket kan resultera i en ökad arbetsbelastning och försämrad arbetsmiljö om verksamheterna inte samtidigt ökar grundbemanningen.

Införandet av arbetstidsmodellen samt bemanning efter brukarnas behov har tydliggjorts på respektive enhet. Införandet av Time Care multiaccess (ett systemstöd) har inneburit under 2019 ökade möjligheter till samplanering av personalresurser samt effektivare användning av befintliga resurser och minskat behov av vikarier. Behovet av en ökad grundbemanning i verksamheterna som är kopplat till brukarnas förändrade behov av vård och omsorg kvarstår.

Under året har det tydliggjorts att brukarnas behov blivit allt mer komplexa vilket påverkat både bemanning, behovet av kompetensutveckling av personalen och samverkan.

Brukare som också har daglig sysselsättning har inte blivit fler under 2019 och ska heller inte förväntas öka under 2020. En ökande ålder samt färre brukare som också har daglig sysselsättning innebär att fler brukare är hemma i boendet under dagtid vilket ökar kraven på medarbetarna att anordna dagliga aktiviteter för en meningsfull vardag.

4.3.5 Insatser enl LSS och SFB

Sammanfattning

Insatser enligt LSS och SFB har en budgetavvikelse för året på -13 381 tkr.

4.3.5.1 Myndighetsutövning

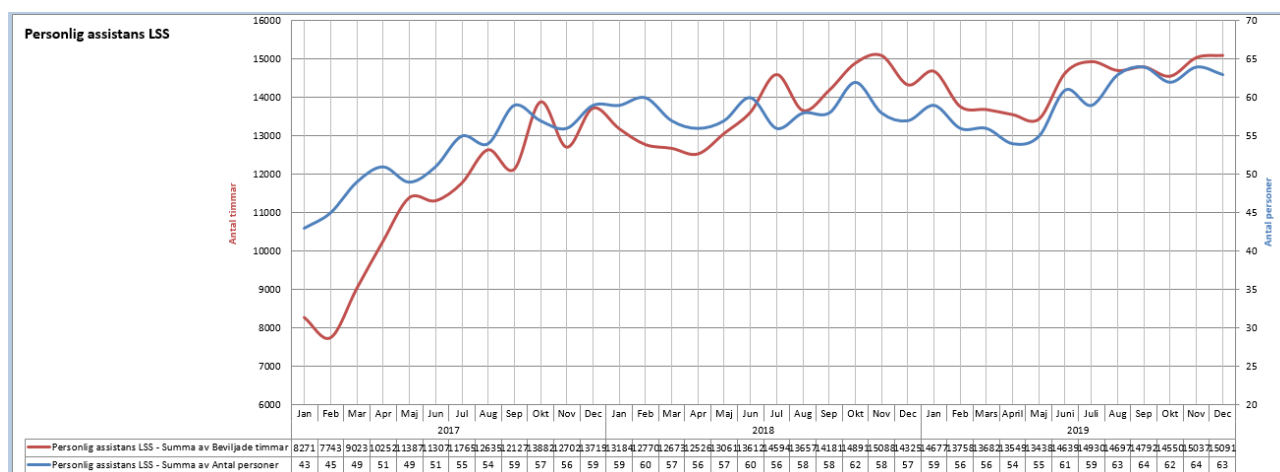
Budgetavvikelse

Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal assistenter till den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov.

Kommunen är ansvarig för kostnaden för personlig assistans när de grundläggande behoven uppgår till högst 20 timmar per vecka. Brukaren har rätt till assistansersättning enligt Socialförsäkringsbalken från Försäkringskassan när de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka, men även då svarar kommunen ekonomiskt för de första 20 timmarna per vecka. Kommunen har också kostnaderna för tillfällig utökning av assistanstimmar och merkostnaderna för sjukfrånvaro hos privata assistansanordnare.

Kostnaden för sjukersättning till privata assistansanordnare, som nämnden inte får kompensation från Försäkringskassan (FK) för, blev 3 910 tkr under 2019.

Antalet personer med insatsen personlig assistans enligt LSS har succesivt ökat med 2030 timmar under 2019. Den stora övervältringen till nämnden från FK skedde under 2017 och denna volymökning kvarstår, dels genom kostsamma ärenden inom personlig assistans men också genom att verkställa beslut om bostad med särskild service till denna målgrupp som fått assistansersättningen indragen.

191231 var det 12 beslut om bostad med särskild service enligt LSS som inte var verkställda.

Åtgärder

Beslut om insatser ska följas strikt av aktuell rättspraxis, beslut om eventuellt dubbla insatser som tex bostad med särskild service och kontaktperson övervägs noga. Åtgärdsplan för ekonomisk balans finns framtagen för att kompensera de ökade kostnaderna och myndighetsbeslut prövas mot aktuella domar och rättspraxis.

Analys av verksamheten

Bakgrunden till ökningen av timmar inom personlig assistans beror bl.a på att FK har gjort ett ställningstagande efter dom i Högsta förvaltningsdomstolen juni 2015 som innebar att endast personer med psykisk funktionsnedsättning kan få assistanstid för det femte grundläggande behovet, "annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade". Det har inneburit kostnadsökningar inom personlig assistans för Sociala omsorgsnämnden eftersom en stor mängd beslut efter omprövning av FK kommit att understiga 20 timmars grundläggande behov och därmed överförts till kommunen.

2018 meddelade HFD att sondmatning utgör ett grundläggande behov, from 2019-11-01 ska även andning anses vara grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans enligt LSS.

Konsekvenser av lagändring samt HFD avgörande kring sondmatning och andning som grundläggande medför ökade kostnader för nämnden.

Tendensen är att behoven av framtida insatser fortsätter att öka, det gäller även på nationell nivå. För att kunna planera för framtida behov behöver verksamheten tillsammans med såväl interna som externa aktörer vidareutveckla former för samverkan. Insatser ska exempelvis i möjligaste mån kunna erbjudas på hemmaplan, målgruppen idag har också andra krav på inriktning av verksamhet eller olika former av boenden.

LSS-utredningen överlämnade 2019-01-10 sitt betänkande till Regeringen, utredningen föreslår att en ny lag ska ersätta LSS. Den nya lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2022.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvård, habilitering och rehabilitering ska tillgodose nämndens målgruppers behov av hälso- och sjukvårdsinsatser utifrån det som regleras i hälso- och sjukvårdslag, överenskommelser kring hälso- och sjukvård mellan kommuner och Västra Götalandsregionen samt det som är angivet i nämndens reglemente. Nämnden har kostnadsansvar för alla personliga hjälpmedel inom LSS och socialpsykiatri i Borås Stad. Kostnaderna har under de senaste åren ökat till följd av fler antal personer är i behov av hjälpmedel. Ökningen kopplas till att aktuella målgrupper med funktionsnedsättning blir äldre och därmed får ett ökat behov av hälso- och sjukvård samt behov av hjälpmedel kopplat till ökad ålder.

Enheten för hälso- och sjukvård ser att behovet av handledning och stöd av legitimerad personal ökar i verksamheterna pga ökad vårdtyngd till följd av ålder och ökat behov av somatisk vård, även i takt med att det öppnas nya service- och gruppboendestäder. Det innebär att förstärkning kommer att behövas inom denna yrkesgrupp för att möta behovet av vård och omsorg för nämndens målgrupper.

4.3.5.2 Servicebostäder, LSS

Budgetavvikelse

Verksamheten redovisar under 2019 i förhållande till budget ett underskott på - 1 850 tkr. Den enskilt största anledningen till detta underskott är att verksamhetsområdet verkställer insatser för brukare som tidigare varit beviljad personlig assistans, till en kostnad av ca 3 800 tkr per år, utan att det skett någon utökning av budget. Det har under året även varit en kostnadsökning för vikarier och övertid. Orsakerna till denna kostnadsökning är till stora delar följsamhet till det lokala kollektivavtalet.

Åtgärder

Översyn av personalresurser pågår på samtliga enheter men anpassningar är svåra att genomföra på grund av schematekniska skäl. Oavsett beläggning kräver varje enskild enhet en viss grundbemanning som inte kan understigas. Översyn av resurser nattetid har genomförts och utifrån denna översyn har det utförts anpassningar under både 2018 och 2019.

Analys av verksamheten

Medarbetarna på nämndens servicebostäder har periodvis hög sjukfrånvaro vilket innebär en ökad belastning för den personal som är i arbete och risk för en försämrad arbetsmiljö och påverkad kontinuitet för brukarna.

Brukarnas behov har över tid förändrats från mer eller mindre självständiga till att idag ha fler och mer omfattande behov av stöd. Ökande ålder och mer komplexa omsorgs- och vårdbehov innebär för medarbetarna ett behov av förändrat arbetssätt. En ökande ålder innebär att fler personer idag inte har någon daglig verksamhet utan är hemma i sin bostad hela dagarna. Denna förändring kräver också ökade personalresurser och andra kompetenser hos personalen för att möta upp och tillgodose brukarnas behov.

4.3.5.3 Avl.Kp.Leds, LSS-Team

Budgetavvikelse

Insatserna avlösare, kontaktperson och ledsagare (AKL) redovisar 2019 ett underskott på - 140 tkr. LSS-teamet redovisar i förhållande till budget ett underskott på ca - 1 815 tkr för 2019. Det negativa resultat som LSS-teamet redovisar beror till stora delar på svårigheter att verkställa brukarnas beslut och möjligheten till effektiv planering av brukarnas insatser.

Åtgärder

Åtgärdsplan för en budget i balans har tagits fram av ansvariga enhetschefer. Nödvändiga åtgärder har under året som varit en ökad samplanering av resurser för att minska kostnader för vikarier samt för att undvika utökning av resurser. Översyn av administrativa resurser har genomförts och fördelning av arbetsuppgifter möjliggör anpassningar under året med positiv effekt på tidigare underskott.

Analys av verksamheten

För verksamhet AKL är det fortsatt svårigheter att framförallt rekrytera kontaktpersoner till vissa ärenden. Om trenden håller i sig kan det innebära svårigheter att verkställa samtliga beslut. En viktig åtgärd för verksamhetsområdet är att genom samplanering med andra verksamheter också tillgodose behovet av kontaktpersoner och ledsagare.

LSS-teamet är en verksamhet som utför personlig assistans där det är bedömt att traditionell personlig assistans är alltför kostsamt. Tidigare har det också köpts insatser av vård- och äldre nämnden för att verkställa insatser av denna karaktär. Verksamheten verkställer beslut enligt personlig assistans utifrån kommunens yttersta ansvar. Möjligheten för denna verksamhet att redovisa en budget i balans är minimal på grund av att det inte utgår ersättning för den kringtid som uppstår mellan insatser.

4.3.5.4 Läger

Budgetavvikelse

Läger som korttidsvistelse enligt LSS vänder sig barn, ungdomar och unga vuxna.

Verksamheten redovisar under 2018 en budget i balans.

Analys av verksamheten

Trenden har det senaste året varit en minskad efterfrågan på lägerverksamhet under helger. Under året har verksamheten dragit ner på öppettider och har nu endast öppet tre av fyra helger i månaden. Beslut har fattats om avveckling av lägerverksamhet från våren 2020. Samtliga barn och ungdomar har blivit erbjuden korttidsvistelse på annan enhet.

4.3.5.5 Korttid

Budgetavvikelse

Verksamheten redovisar ett positivt resultat. Det positiva resultatet beror till stora delar på effektiv schemaplanering och samplanering av personalresurser mellan enheterna.

Åtgärder

Samplanering av personalresurser är fortsatt ett strategiskt viktigt arbete för en budget i balans även under 2020.

Analys av verksamheten

Det har under flera år tillbaka varit en nedgång av behovet av korttidsplatser för barn och unga enligt

LSS. Under året har en genomlysning av verksamheten gjorts som resulterat i att avveckla lägerverksamheten under våren 2020.

Brukarnas allt mer komplexa behov ställer ökade krav på verksamhet och kompetens. Trenden är att allt fler brukare har beslut som inte kan verkställas tillsammans med andra brukare. Medarbetarna har behov av kompetensutveckling för att möta upp målgruppens förändrade behov av omsorg och stöd. Under 2019 har samtliga medarbetare genomgått autismutbildning samt utbildning inom lågaffektivt bemötande. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag och samtliga medarbetare ska under året genomgå utbildning utifrån barns rättigheter.

4.3.5.6 Personlig assistans

Budgetavvikelse

Personlig assistans verkställer 42 ärenden, redovisar 2019 ett underskott på -10 170 tkr. Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal assistenter till den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sina grundläggande behov.

Orsaken är bland annat nattjour (kollektivavtal) där Borås Stad som arbetsgivare ersätter för fyra timmar och tilldelad ersättning från försäkringskassan ger täckning för två timmar. Assistansen verkställde år 2019 19 beslut med nattjour, vilket innebar att verksamheten har ett negativt resultat i förhållande till fastställd ersättningsnivå motsvarande ca 6 000 tkr/år.

Kommunal assistans står för sina egna sjuklönekostnader (merkostnad för ersättare vid sjukdom) jämfört med privata utförare som får sin merkostnad täckt av kommunen. Denna kostnad är inte budgeterad.

Orsaker till resterande underskott är svårigheterna att få följsamhet till det lokala kollektivavtalet och medarbetares rätt till heltidsanställning utan att det ger en merkostnad, något som de privata utförarna inte behöver förhålla sig till. Verksamheten ska som en attraktiv arbetsgivare förhålla sig till rätten till heltid, inga delade turer, begränsningar i långa och korta turer, APT, fortbildning, medarbetarsamtal, lönesamtal, arbetstid på 37 timmar i veckan, semesterväxling och fler semesterdagar per anställd inom ramen för den ersättningsnivå som finns till förfogande.

Hos brukare med komplexa funktionsnedsättningar där det krävs specialkunskaper för att säkra kvalitén i mötet med den enskilde brukaren krävs långa bredvid gåingar, vilket leder till höga kostnader.

Åtgärder

Under året så har en genomlysning gjorts av underskott inom personlig assistans. Rapporten bekräftar de orsaker som ligger till grund för budgetavvikelserna. Samordning av personalbemanning med andra verksamheter inom förvaltningen sker kontinuerligt. Mall för kontroll av beviljade timmar kontra utförda timmar har utformats i syfte att öka kvalitetssäkringen av den ekonomiska uppföljningen.

Under 2019 har en minskning gjorts med 50 % enhetschefstjänst för en budget i balans.

Nya budgetmallar är framtagna för att få en tydligare bild av det ekonomiska läget i respektive ärende. Detta i syfte att snabbare kunna identifiera ekonomiska avvikelser mot lagd budget.

Analys av verksamheten

För att kvalitetssäkra och effektivisera inrapporteringen av utförda assistanstimmar till Försäkringskassan har ett nytt system införts (TES). Detta har varit en pågående process under året.

Möjlighet att verkställa beslut inom ersättningsnivån från försäkringskassan samt tilldelad ram är begränsad. Kommunen är ytterst ansvarig för att verkställa beslut om insats. Det finns en tendens som pekar på att kommunen verkställer en större andel av de brukare som har stora och komplexa funktionsnedsättningar. I dessa ärenden krävs ökad bemanning och stora anpassningar som oftast inte ersätts fullt ut. Detta är ett nationellt problem. Kommunen har högre kostnader i verkställigheten till följd av det yttersta ansvaret som ligger på kommunen för att brukarna skall få de insatser de har rätt

till.

Kvalitetssäkring av insatsen

Verksamhetens medarbetare har behov av fortsatt kompetensutveckling för att möta ett allt komplexare vård- och omsorgsbehov. En ökad samsjuklighet ställer krav på både verksamhet och medarbetare att anpassa och utveckla stödet till brukarna.

Under året så har fortbildning i genomförandeplaner påbörjats, ansvaret att upprätta kvalitativa genomförandeplaner ligger på enhetscheferna. Fokus är på upprättande samt uppföljning av genomförandeplan, insatserna skall tillgodose brukarens behov utifrån aktuella livsområden (IBIC), att brukaren är delaktig i sin egen plan samt att planen innehåller mätbara mål.

Under hösten så var det första gången som personlig assistans deltog i SKR brukarundersökning. Utifrån resultatet har verksamheten formulerat mål inför 2020.

Under året så har verksamheten identifierat de kvalitetskriterier som åligger området, under nästkommande år så kommer enheterna börja med egenkontroll enligt de krav som är sammanställda i kvalitetsdokumentet.

4.3.5.7 Daglig verksamhet

Budgetavvikelse

Daglig verksamhet inledde året med ett underskott. Åtgärdsplan för en ekonomi i balans har tagits fram och anpassningar i verksamheten har genomförts under 2019. Till det positiva hör att verksamheten under de senaste åren successivt redovisar ett förbättrat resultat.

Resultatet för 2019 blev ett underskott på -2 620 tkr. Det fortsatt negativa resultatet kommer att kräva nya verksamhetsanpassningar under 2020.

Några personalgrupper har behövt förstärka personalbemanningen utifrån ett arbetsmiljöperspektiv, bl.a. enheter med deltagare som har komplexa funktionsnedsättningar såsom autismdiagnos vilket kan leda till utåtagerande beteende. Det är en utmaning att verkställa besluten så som de är beskrivna i beställningen inom LOV-ersättning.

Åtgärder

För att anpassa verksamheten till LOV (Lagen om Valfrihet) samt påverka underskott har nämnden genomfört anpassningar enligt den ekonomiska handlingsplanen för en budget i balans. Anpassningar i verksamheten har genomförts under en 3 års period, dels genom minskning av antal enheter. Åtgärder som bland annat är genomförda är att en arbetskonsulenttjänst har vakanthållits delar av året och en arbetsplats(kulturverkstaden) inom daglig verksamhet har avvecklats under året. Dessa deltagare har erbjudits platser i övrig befintlig verksamhet, vilket leder till förtätning av antal deltagare per enhet. Detta kan leda till ökad risk för hot- och våldssituationer i våra verksamheter. Kyld mat har införts i flera av verksamheterna vilket har lett till minskade kostnader.

Samordning av personalbemanning är ett pågående arbete och fortgår dagligen för att optimera bemanning och resursanvändning.

Under viss del av 2019 gjordes en minskning med 50 % enhetschefstjänst som en del i åtgärder för en budget i balans.

Analys av verksamheten

En ny generations deltagare ställer krav på annan typ av verksamhet. Ett aktivt arbete behövs för att kunna erbjuda nya och anpassade aktiviteter och arbetsuppgifter. Behoven är mer komplexa hos den enskilde deltagaren, detta kräver ökad kompetens hos medarbetarna för att kunna möta deltagaren på ett professionellt sätt samt att utveckla en kvalitativ verksamhet. Översynen fortsätter kontinuerlig om möjlighet till utveckling kan vara att slå ihop mindre enheter och en kartläggning av befintlig

verksamhet pågår. En översyn visar att flera lokaler inte är verksamhetsanpassade och att arbetsmiljön för både deltagare och personal inte är optimal. Inventarier behöver bytas ut pga ålder och flera enheter har slitna ytskikt.

Efterfrågan av pedagoginsatser finns. Inom avdelningen så arbetar enhetscheferna utifrån ett verksamhetsnära ledarskap med fokus på ökad hälsa är en förutsättning för att arbeta aktivt med frisk- och sjukskrivningstalen.

Verkställighetens möjlighet att inom ersättningsnivån från LOV möta deltagarnas och verksamheternas krav på utveckling är begränsad. Kommunen är ytterst ansvarig för att verkställa beslut och det finns en tendens att kommunen blir ansvarig för att verkställa för de personer som har komplexa och mer resurskrävande behov. Den nuvarande LOV-ersättningen täcker inte den totala kostnaden för att verkställa besluten så som de är beskrivna i beställningen. I dessa verksamheter krävs ökad bemanning och stora anpassningar som ej ersätts fullt ut enligt LOV. Detta kan bland annat vara mer omfattande arbetstekniska hjälpmedel (personliftar, höj- och sänkbara sängar) och individanpassade lokaler (större tillgång till enskilda rum med egen ingång och egen toalett). Kommunen ställer även högre krav på bland annat tillgång till teknisk utrustning för att möta dokumentationskraven (datorer, skrivare, inlogg).

Beslut som kräver lång tid att verkställa både inom SoL och LSS beslut på grund av sin komplexitet, där deltagarna har behov av längre introduktionstid (coachande samtal, studiebesök, matchningar mot företag), har tidigare tillförts ersättning under introduktionstiden något som är borttaget sedan våren 2018. Kostnaden för arbetet kvarstår dock och kräver en effektivisering.

Kvalitetssäkring av insatsen

Verksamhetens medarbetare har behov av fortsatt kompetensutveckling för att möta ett allt komplexare vård- och omsorgsbehov. En ökad samsjuklighet ställer krav på både verksamhet och medarbetare att anpassa och utveckla stödet till deltagarna.

Under året så har fortbildning i genomförandeplaner fortsatt, ansvaret att upprätta kvalitativa genomförandeplaner ligger på enhetscheferna. Fokus är på upprättande samt uppföljning av genomförandeplan, detta för att kvalitetssäkra att insatser tillgodoser brukarens behov utifrån aktuella livsområden (IBIC), att brukaren är delaktig i sin egen plan samt att planen innehåller mätbara mål. Övrig fortbildning har skett inom autism spektra, HLR, brandutbildning.

Under hösten så var det andra gången som dagligverksamhet deltog i SKR brukarundersökning. Under året har verksamheten arbetat med olika områden för att höja kvalitén. Inom områden som personalens engagemang, trivsel och trygghet visar en klar förbättring samt bättre betyg än rikssnittet på nästan samtliga parametrar i årets brukarundersökning.

Under året så har verksamheten identifierat de kvalitetskriterier enligt LSS som åligger området, under nästkommande år så kommer enheterna börja med egenkontroll enligt de krav som är sammanställda i kvalitetsdokumentet.

4.3.5.8 Gruppbofästäder, LSS

Budgetavvikelse

Verksamheten visar på ett negativt resultat på -8 000 tkr för 2019. Sedan 2009 används en resursfördelningsmodell (RFM) för boendesektionen. Gruppbofästädernas bemanningsbehov är morgon, em/kväll och helg vilket innebär att det inte finns behov av dagturer på flera enheter. Aktuell arbetstidsmodell som är anpassad efter gällande kollektivavtal resulterar i kostnadsökningar. Nya flexitidsavtalet för vikarier innebär att varje timma utöver schemalagd tid blir övertid. En utökning av sex årsarbetare vaken nattpersonal sedan april månad. Den negativa avvikelsen i förhållande till budget beror även på ett aktivt arbete för att anpassa schemaläggning till gällande kollektivavtal. Kostnaderna kan delvis kopplas till en ökad grundbemanning där de nya resurserna inte kunnat användas på ett

effektivt sätt. En ny gruppbostad har varit felbemannad vilket har rättats till med synlig effekt 2020. Kostnaderna för vikarier är fortsatt höga då sjukskrivningstalen inte minskat. Under året har det också i perioder varit svårt att rekrytera personal och då har vikarier eller inbeordring fått användas för att säkra verksamheten.

Ökade personalkostnader hör också samman med att andelen hyresgäster som blivit äldre har ökat under året och kräver mer personalstöd, exempelvis stöd i bostaden när hyresgästen inte längre deltar i daglig verksamhet, eller ökat omsorgsbehov som ställer krav på vakennatt. Under året har det också under långa perioder funnits behov av att förstärka med personal på enheter på grund av ökat omsorgsbehov och utåtagerande beteenden.

Åtgärder

För att möta behovet av ökad tillsyn natttid i form av vakennatt har en genomlysning resulterat i att en nattorganisation med en ambulerande del startade i februari 2019. För att effektivisera och säkerställa insatserna organiserades verksamheten under en enhetschef.

Personal samplanerar så långt som är möjligt för att effektivisera. En kartläggning har påbörjats för optimerad bemanning för att hitta möjliga lösningar. Fem enheter har påbörjat screening i projekt "Frisk organisation" som ett stöd för att sänka sjukfrånvaron. En gruppbostad stängde under året.

Analys av verksamheten

Hyresgästerna blir allt äldre och får åldersrelaterade försämringar och sjukdomar som kräver ökade vårdinsatser vilket leder till höjd grundbemanning av personal. Flera personer har demensdiagnos och insatser behöver som för alla äldre utföras utifrån behov. Verksamheten måste förbereda sig på att allt fler personer kommer att utveckla åldersrelaterade sjukdomar som leder till behov av ökad tillsyn, mer resurser i form av HSL-insatser och palliativ vård samt medarbetare med mer riktad kompetens. Det krävs utbildad personal inom demensvård och ökade hälso-och sjukvårdsinsatser. Behovet av vaken natt ökar och därför startades nattorganisationen i februari.

Planerad nybyggnation av tre gruppbostäder 2019 har flyttats fram till inflyttning i mars 2021 och december 2021 samt en utbytesbostad till december 2021.

Behovet av nya lägenheter kan kopplas till behovet av omställning av enheter och behovet av att lämna de enheter som inte har fullvärdiga lägenheter och där bedömning görs att det inte går bygga om till bostäder enligt Boverkets regelverk. Bostadssituationen kommande år är en fortsatt stor utmaning inom funktionshinderverksamheten.

Till skillnad mot tidigare generationer med funktionsnedsättningar växer unga idag upp i ett samhälle präglad av delaktighet, integration och välfärdsteknik. Personer med psykisk funktionsnedsättning och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är också en ökande kategori och behovet av att bredda personalens kompetens för att möta den här gruppen är stort. Det har blivit svårare att erbjuda lägenheter till de personer som idag står i kö då våra hyresgäster blir äldre och äldre och de befintliga lägenheterna inte blir lediga i samma takt som tidigare.

Svårigheten att rekrytera personal samt att få vikarier är fortsatt ett stort problem och innebär inbeordringar som bidrar till korttidssjukfrånvaro då personal får arbeta många arbetspass utan ledighet. Under första halvåret har det varit en hög omsättning av enhetschefer och fem personer har slutat i område 4. Det är svårt att rekrytera erfarna chefer med LSS kompetens vilket skapar oro i chefsgruppen. Chefernas arbetsbelastning är konstant hög då det varit minst en vakant tjänst under året som måste upprätthållas.

4.3.6 Övrig vård o omsorg för äldre o funktionshindrade

Sammanfattning

Övrig vård och omsorg för äldre och funktionshindrade har en budgetavvikelse för året på 273 tkr.

4.3.6.1 Träffpunkt Berggården

Budgetavvikelse

Berggården redovisar för året ett underskott på - 66 tkr. Underskottet beror till stora delar på vikariekostnader vid ordinarie personals semester.

Analys av verksamheten

Berggården är en öppen mötesplats för personer med psykisk ohälsa. Syftet med Berggården är att motverka social isolering och erbjuda dagliga aktiviteter i samverkan med deltagarna. För att besöka Berggården krävs inget biståndsbeslut.

4.3.6.2 Daglig sysselsättning

Budgetavvikelse

Verksamheten visar på ett negativt resultat på - 650 tkr för 2019.

Underskottet beror på att det inte finns täckning för de 3 trygghetsanställda personerna som är anställda.

Inkommit mindre intäkter än beräknat i lagd budget ram. Sedan 2017 då ersättningssystemet gjordes om till biståndsbedömda så har verksamheten gått med underskott.

Det finns även svårigheter att bemanna denna verksamhet utifrån de SoL-intäkter deltagarna genererar.

Åtgärder

Daglig sysselsättning är integrerad med daglig verksamhet och de enheter/grupper som finns har deltagare från båda verksamheterna. Planerade åtgärder i den gemensamma handlingsplanen med daglig verksamhet har genomförts.

Analys av verksamheten

2017 infördes det krav på beslut för deltagare med psykisk funktionsnedsättning. Dessa deltagare fanns redan i verksamheten. En konsekvens av införandet av biståndsbedömda beslut är att ersättningen till verksamheten minskat. Tidigare gjordes en fast fördelning i budgeten och då fick verksamheten högre ersättning än vad deltagarna genererar idag.

I Sociala omsorgsförvaltningen finns i nuläget fem arbetskonsulenter. De har som arbetsuppgift att kartlägga individens behov och önskemål. Arbetskonsulenterna arbetar med coachande samtal, planerar och följer med på studiebesök, gör matchningar mot företag och är med och introducerar deltagare i externa företag. Dokumentation och uppföljningsansvar ligger också i uppdraget. Vissa beslut kräver lång tid att verkställa på grund av sin komplexitet. Målet är att arbetskonsulenterna ska arbeta efter den evidensbaserade och enligt Socialstyrelsens rekommenderade metod Supported Employment. Under året har ytterligare 7 anställda inom verksamhetsområdet utbildat sig inom Supported Employment.

Jobb Resurs har 5 arbetskonsulenter och under året har en vakant arbetskonsulent tjänst konverteras till verksamhetspedagog. Dessa personer arbetar i hela området Jobb Resurs med både SoL- och LSS-deltagare.

Antalet SoL-deltagare har ökat med fem personer under 2019 från 68 till 73.

Inom verksamheterna Vingen, Solvarvsgatan, Fontänen och Jobb Resurs verkställs deltagare med SoL-beslut. Jobb Resurs verkställer även LSS och verksamheten består av ca 75% LSS (daglig verksamhet).

Det är 2 SoL-deltagare och 4 deltagare inom LSS som gått vidare till egen anställning 2019.

4.4 Verksamheten 2019

En utmaning för nämnden är att under 2019 hitta en modell som hanterar borttagandet av delade turer samt korta och långa arbetspass. Detta ska ske så att det stärker bilden av nämnden som en attraktiv arbetsgivare samt att det ska ske med kvalitet för berörda brukare. Under 2019 genomfördes en genomlysning vad gäller optimerad bemanning av en extern konsult. Arbetet med att hitta en modell för optimerad bemanning och samplanering kommer att fortsätta under 2020.

Det är viktigt att nämnden arbetar med att utveckla boende för personer som blir äldre och/eller får åldersrelaterade behov. Det är viktigt att samarbeta med Vård- och äldrenämnden för att hitta lösningar som möter den boendes behov på bästa sätt och för ett effektivt utnyttjande av resurser.

Nämnden ska göra sin del i att garantera elever som har gått ut med fullständiga, godkända betyg eller diplom inom barn- och fritidsprogrammet eller vård- och omsorgsprogrammet provanställning. Sociala omsorgsförvaltningen har ett stort behov av att anställa personal med adekvat utbildning. Alla med adekvat utbildning som söker arbete på Sociala omsorgsförvaltningen får en anställning. Provanställning förekommer i undantagsfall.

Anställda i upphandlade verksamheter ska ha arbetsvillkor jämförbara med anställda i Borås Stad. Sociala omsorgsförvaltningen genomför regelbundet kvalitetskontroller hos upphandlade verksamheter.

Sommarkolonin på Kärragården ska finnas kvar. Kärragården var öppen i fyra veckor under sommaren 2019.

4.5 Jämställdhetsperspektivet

Under 2018 har en lokal handlingsplan för jämställdhetsintegrering arbetats fram.

Sociala omsorgsnämndens mål att uppnå inom områdena under planperioden 2018 - 2020:

- Inleda ett arbete med att granska myndighetsutövningen utifrån ett genusperspektiv. Vid jämförelse av beviljade insatser för kvinnor och män så framkom följande:

Beviljade insatser enligt SoL: Kvinnor 50% Män 50%. Beviljade insatser enligt LSS: Kvinnor 42% Män 58%. Granskningen skedde i mars samt december 2019 och skillnaden var marginell. Analys kring resultatet kommer att göras 2020.

- Öka kompetensen hos medarbetare i arbetet med genomförandeplaner för att stärka brukarens inflytande och delaktighet. På så sätt uppnå jämlikhet i verkställighet av insatser och aktiviteter.

Under 2019 har ca hälften av all baspersonal, enhetschefer och handläggare gått genomförandeplansutbildningen. Resterande del kommer att utbildas under 2020.

- Öka kunskap om makt och maktförhållanden samt öka självkänslan hos personer med funktionsnedsättning.

Under 2019 har 9 VIP-kurser påbörjats.

- Öka medarbetarnas kompetens i verksamheterna kring hantering av situationer vid våld i nära relationer.

5 Särskilda samarbetsuppdrag till nämnder och styrelser

Tillgänglighetsuppdraget

Under 2019 har följande större arbeten genomförts utifrån Sociala omsorgsnämndens samordningsuppdrag för tillgänglighet:

- Workshops om tillgänglighet: på workshopen bjöds olika nämnder och bolagsstyrelser in. Syftet med workshopen är att sprida kunskap om tillgänglighet och att skapa förutsättningar och legitimitet för det framtida samarbetet.
- Samarbete med alla förvaltningar och bolag genom Tillgänglighetsombudsträff (tidigare heter kontaktpersonsträff). Tillgänglighetsombudsträff sker två gånger per år. Syftet med träffen är att sprida kunskap om tillgänglighet till olika förvaltningar och Borås egna bolag och att förankra tillgänglighets arbete i staden.
- Skapat information på boras.se om tillgänglighetsarbete som pågår i staden tillsammans med tillgänglighetskonsulenten.
- Påbörjade arbete för att sprida information om tillgänglighet och universell utformning till personal inom Borås Stad.
- Samordnade tillgänglighetsutbildning till personal i Borås Stad tillsammans med tillgänglighetskonsulenten, syn- och hörsel instruktören och funktionshinderföreningar.
- Deltagit i funktionsrätt Borås ordförandemöte 4 gånger per år.
- Sitter i arbetsgruppen Funkisfestivalen – ett samarbete, projekt, mellan Fritids och folkhälsa, Sociala omsorgsförvaltningen, Kulturförvaltningen och FUB.
- Sitter i arbetsgruppen till EU-valet 2019. Skapa lättläst material om EU-valet samt vara med på fyra röstmottagare utbildningar som samordnas av Valet projektgruppen.
- Följa upp ”Handlingsplan för ett tillgängligt samhälle”.
- Bistå med rådgivning till förvaltningar och bolag i arbetet med tillgänglighet.
- Samordnade studiebesök tillsammans med tillgänglighetskonsulenten. Sprida information om tillgänglighetsarbete i Borås nationellt och internationellt.
- Deltog i Svenska Institutet för Standarder (SiS) möte. Syfte med mötet är att ta fram standard för grafiska symboler i publika informationen.
- Deltog i Internationella Standard Organisation (ISO) möte i London. Syfte med mötet är att diskutera standardiseringen av de grafiska symbolerna inom tillgänglighet.
- Deltog på delaktighetsdagen 2019 tillsammans med Arbetslivförvaltningen. Syftet med deltagande är att sprida information om hur funktionshinderrådet i Borås organiseras och hur vi inkluderar unga med funktionsnedsättning i feriearbete.

6 Verksamhetsmätt

6.1 Funktionshinderverksamhet LSS

6.1.1 Övergripande

6.1.1.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmätt	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med LSS-beslut	915	914	1 010	933

6.1.2 Personlig assistans

6.1.2.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med personlig assistans enligt LSS	68	71	62	80
Antal personer med personlig assistans enligt SFB	187	185	185	184
Antal beviljade timmar personlig assistans enligt LSS	133 217	165 926	126 126	171 351
Antal utförda timmar personlig assistans enligt LSS	111 940	152 455	126 126	151 066
Genomsnittlig kostnad per person med personlig assistans enligt LSS och SFB	349 064	416 676	398 234	410 297

6.1.3 Daglig verksamhet

6.1.3.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med beslut om daglig verksamhet	450	457	480	470
-- varav personer med externt köpta platser enligt LOV	88	100	85	107
-- varav personer med externt köpta platser (ej LOV)	19	18	14	21
Genomsnittlig kostnad per person med daglig verksamhet	140 696	144 943	137 926	139 688

6.1.4 Korttidsvistelse

6.1.4.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med beslut om korttidsvistelse	131	118	152	93
Genomsnittlig kostnad per person med korttidsvistelse	174 390	152 059	149 165	168 550

6.1.5 Bostad med särskild service

6.1.5.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antalet personer med verkställda beslut om boende	339	332	365	347
-- varav antal personer med externt köpta platser (ej LOV)	14	14	15	13
Antal tillgängliga lägenheter i LSS-boenden	307	314	330	314
Genomsnittlig kostnad per person med boende	720 101	771 963	735 437	802 766

6.2 Funktionshinderverksamhet SOL

6.2.1 Övergripande

6.2.1.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med beviljade insatser	655	629	607	610

6.2.2 Bostad med särskild service

6.2.2.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med särskilt boende	91	91	92	93
-- varav personer med externt köpta platser	16	17	17	28

6.2.3 Insatser i ordinärt boende

6.2.3.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med boendestöd	374	360	420	356
Antal utförda timmar boendestöd	21 121	16 994	27 566	16 216

6.2.4 Korttidsvård

6.2.4.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med korttidsvård	55	20	86	10
Utförda dygn korttidsvård	2 125	257	2 133	183

6.2.5 Daglig sysselsättning

6.2.5.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med sysselsättning enligt SoL	85	102	102	103

6.2.6 Övrigt

6.2.6.1 Mått som följs upp av Kommunfullmäktige

Verksamhetsmått	Årsutfall 2017	Årsutfall 2018	Budget 2019	Årsutfall 2019
Antal personer med trygghetslarm	206	89	213	94

7 Investeringar

7.1 Investeringar, årliga anslag

Tkr	Budget 2019	Utgift 2019	Avvikelse 2019
Skogsfrugatan gruppbostad LSS	500	393	107
Gyllintorpsgatan gruppbostad LSS	500	337	163
Summa	1 000	730	270

Analys

Investeringarna avser inventarier till nybyggda boenden och några av dessa inventarier är ännu inte inköpta. Sociala omsorgsnämnden begär därför hos Kommunstyrelsen att återstående investeringsmedel får överföras till 2020.

7.2 Investeringar som löper över flera år

Tkr	Godkänd utgift	Total budget 2019	Utgift 2019	Avvik.	Omdisp	Prognos	Status
<hr/>							
<hr/>							
<hr/>							
Summa							

Förklaring projektstatus

0: Ej påbörjat projekt

1: Förstudie

2: Pågår

3: Klart

Analys